

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica contra horum temporum hæreses

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

Praefatio Ad Lectorem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39546

PRAEFATIO

AD LECTOREM.

VVM ante annos quatuor ex ^{Operis} Academia Duacena ad hanc ^{huius oc-} Louaniensem eudatus, Sacra- ^{casio.} rum Scripturarum professio- nem Regiam suscepissem, nihil prius aut antiquius habui, quam

vt in eo munere fidelem operam ad Dei gloriam & auditorum vtilitatem nauarem. Illud autem me consecutum existimaui, si diuinæ Scripturæ & sensum literalem ac genuinum, & vsum his maximè temporibus accommodatū Auditoribus traderem. Et sensum quidem literæ breuissimis quasi glossulis paraphrasticè explicatum dedi. Vsum verò his temporibus maximè accommodatum in eo consistere arbitratus sum, vt ea loca in primis annotarem, excuterem, & pertrastarem, quæ vel contra horum temporum hæreses facere possunt, vel ab horum temporum hereticis contra veritatem orthodoxam proferri solent. Ijs igitur quæ ad mores vel quæ ad dogmata non controuersa attinebant, leui brachio actatis, ea maximè curiosius loca tractanda suscepi, quæ noua & controuersa huius temporis dogmata propriè concernebant. Quo in genere cum pertinaci studio insisterem, & toto penè

P R A E F A T I O

penè nouo Instrumento hoc quadriennio decurso, locorù farraginem opinione maiorem collectam cernerem, cogitare cœpi an is labor talis esset, vt in publicum quoque prodesse posset. Sed huic cogitationi meæ vnum inprimis obstabat, quòd annotationes nostræ breuissimæ essent, sic auditoribus accommodatæ, vt totiustextus explicatio commodo tempore absolueretur. Ita quippe dictandi breuitas multa prætermittere cogebat, quæ vel ad refellendas hæreticorum corruptelas, vel ad explicationes nostras confirmandas à varijs lectoribus meritò desiderentur. Fuerunt igitur non solum relegenda omnia, sed & pleraque vberius explicanda, ac de nouo describenda. Qui fanè labor nouus in quotidiana hac professione mea, & aliorum in dies locorum annotatione quotidiana, non mediocriter me à proposito deterruit. Multiplex tamen quæ statim mihi ablandiebatur laboris huius vtilitas, in id quod honestius erat, facillimè pertraxit. Imò attentius ista & accuratius cogitanti, quædam necessitas animo sese offerebat meo, quæ ad hunc laborem propensa calcar adderet.

Operis
huius necessitas.

Quæ enim alia fundi nostri calamitas, quæ alia tot hodie grassantium hæresum causa, quàm quia diuinis Scripturis ad suum placitum hæretici abutuntur? Homines importuni, superbi, sibi
1. placentes, ex sola Scriptura, Conciliorum, Patrum, totius Ecclesiæ reiecto iudicio, omnem de
2. fide controuersiam terminari volunt. Hanc Scripturam non ex sensu Ecclesiæ, non ex iudicio doctissimorum Patrum, qui hætenus diuinas Scripturas maxima cum laude pertractarunt, sed
ex suo

10. tatim impugnent. Catholici qui horum commentarios non legunt, nec fraudulentas eorum corruptelas refutare, nec seductis validam opem
 11. afferre possunt. Sed & saepe contingit doctissimos alioqui controuersiarum tractatores minus dexterè minúsque appositè hæreticorum argumenta è Scripturis petita soluere, eo quòd quibus technis ac fraudibus Scripturá deprauarint, & in sensum suum peruerterint, quibúsque apparentibus ex causis eam deprauationem secutus hæreticus fuerit, penitus ignorant. Ita rider in finu hæreticus, quum argumentum necdum penitus solui videt, stante adhuc integro & saluo
 12. Scripturæ, qua nititur, sensu. Sed & populo seducto succurri non potest, stante ea persuasione, Scripturarum sensus, quos Ministri adferunt, verbo Dei conuenire. His omnibus malis ali- quod remedium hoc nostro labore adferri posse quum cernerem, ad eum intrepidè capeffendum facilè adductus fui.

Opetis
 varia uti-
 litas.

Hæc quippe nostra explicatio, innumeras hæreticorum corruptelas patefaciet; verbi diuini verum ac legitimum sensum tuebitur; Catholicos veris & necessarijs præsijs armabit; hæreticis sua, in quibus maximè confidunt, arma detrahet. Denique quum hætenus veteres & orthodoxas interpretationes, Conciliorum sensa, Patrum iudicia, traditiones Ecclesiasticas, vel audacter despiciendo, vel arroganter impugnando, nostram veluti Romam impugnarint; ipsorum nunc nouellas & proprias diuinæ Scripturæ expositiones examini subijciendo, excutiendo, refellendo, in ipsa eorum Carthagine eos aggrediemur: & an sua defendere valeant, qui aliena
 tam

tam diu & tam ferociter impugnarunt, periculum faciemus.

Cæterum quia omnes omnium commentarios excutere labor & immensus & inutilis foret, vel quia eadem plerique adferunt, vel quia minus noxia & leuioris momenti sunt quæ ab alijs proferuntur, vnus Caluini in totum nouum Testamentum commentarios, & Theodori Beza in idem vniuersam Annotationes, examinare, expurgare, refutare, (quantum præsens institutum postulat) fauente Christo decreui. Vnus Caluinus vt de illustratis à se Scripturis impotenter iactitat; sic præ cæteris omnibus ita in pretio habetur. De semetipso ita arroganter sensit, vt postquam Catholicos horum temporum Scriptores *putida cadauera, moriones, fœmias*, imò Concilij Tridentini Patres toto orbe doctissimos, *pecudes, porcos, asinos nuncupasset, & ad interpretandas Scripturas non magis idoneos quam boues ad ephippia, vel potius asinos ad hyram dixisset, moxque adiecisset, Ve confluant ex toto orbe Romanenses Episcopi, Theologi, & quotquot sub vexillo auspicijsque illius Antichristianæ sedis militant, quam tandem collatis inter se capitibus interpretationem nobis constabunt? Bona pars vix grammaticæ elementa didicit; paucis interiectis hunc in modum de semetipso scribit. De nobis quo minus dicam quod res habet, impedit verecundia. Verissimè tamen profiteri licebit, nos intelligendis Scripturis, plus lucis attulisse, quam omnes qui ab exorto Papatu inter eos extiterunt Doctores. Neque hanc laudem ipsi detrabere nobis audent. Hæc est Caluini verecundia: hoc de seipso iudicium. Aut omnibus qui his multis sæculis in Ecclesia Christi floruerunt Scripturarum interpretibus sese anteponit, aut à multis sæculis Papa-*

Cur Caluini imprimis commentarij impugnetur.

In Antid. Synod. Trident. in Præfat. & sess. 4. & sess. 7. ad can. 7. & 8.

Caluini iactantia de seipso.

tum exortum fuisse negare nunc debet, quod toties alibi apertè profiteretur. Sed mentem Caluini parentis sui optimè assecutus Theodorus Beza, sic in eius laudem per apostrophè exclamat. *Res ipsæ, Caluine, testificantur selectissimum te fuisse Dei Opt. Max. organum, cuius ministerio perficeretur veræ religionis instauratio aliquot antè annis ab alijs feliciter inchoata. Nam tu is es, cuius doctrinæ diligentia & indefatigabili zelo, Gallia quidem & Scotia restitutum apud se Christi regnum merito acceptum ferunt, &c. Testes harum rerum sunt nunquam intermoritura monumenta, quibus nihil in Sacris Literis explicãdis neque iudiciosius, neque enucleatius, neque magnificentius à quoquam verbi diuini interprete adhuc scriptum fuisse, verè pij doctique omnes agnoscunt.* Hæc de suo Caluino Beza, quem propterea quoties in annotationibus suis in nouum Testamentū citat, (citat autem eum frequenter)

In Epist.
ad Rom.
c. 1. vers.
12. cap. 6.
vers. 6. cap.
8. v. 33.
c. 9. v. 22.
2. Cor. 9.
vers. 4.
Act. 8. v.
33. & 17.
vers. 28. ad
Heb. 4. v.
12. & ali-
bi passim.
Claudius
saintes in
respon. ad
Apolog.
Bezæ.
* Lib. 1.
pag. 32.

toties eum tacito nomine, *Doctissimum interpretem*, per antonomasiam & excellentiam vocat: sicuti nos, quum Paulum dicere volumus, Apostolum sæpe dicimus. Sed & in præfatione in lib. Iosue, tanti suum Caluinum Beza facit, tanti eius scripta æstimat, vt sine næuis repurgata omnia defendat, vt præ his omnium antiquorum ac recentiorum Doctorem commentaria negligenda censeat, vt sine his ad Sacrarum Literarū certam cognitionem neminem peruenire posse iudicet. In nostra Anglia vnum Caluinū secta illa Puritanorū, quæ nec hodie vsq; politiæ ac disciplinæ Ecclesiæ Anglicanæ subesse vult, tanti facit; vt Carterobitus, qui causam Puritanorū scriptis publicis defendit, ita alicubi scribat. "D. Caluinum recipimus & veneramur, vt nobilissimum Dei organum ad Ecclesiam expurgandam, planamque & sinceram diuinam

rum *Literarum interpretationem orbi restituendam à Deo suscitatum; cui ab Apostolorum tempore par non fuerit.* Vnde factum est, ut dicere Puritani non vereantur, adeò Calvinum ac Beza in *Scripturis exponendis cæteros omnes antecellere, ut reprehensioni minus obnoxium sit veterum omnium expositiones rejicere, quàm Caluini ac Beza de sensu Scripture iudicium refugere.* Alij ex illis rursus unum Beza in *noii Testamenti optimum esse interpretem* scribunt. Sic apud nostros seductos Anglos Calvinus & Beza in *Scripturis exponendis palmam ferunt.* Quin idem sit Calvinistarum in Gallia, Germania, Scotia, & huius Belgij corrupta parte iudicium, dubitari non debet.

Sanè Augustinus Marloratus, qui ex tam multis nouis interpretibus, Bucero, Erasmo, Musculo, Melancthone, Sarcerio, Brentio, Bullingero, Zvinglio, Vito, Theodoro, atque ipso Caluino, suam, ut vocat, Catholicam & Ecclesiasticam 4. Euangeliorum expositionem confarcinavit, ex vno Caluino plura quàm ex cæteris omnibus collegit. Imò quum ex aliorum commentarijs quædam delibauerit, vnus Caluini commentarium penè integrum suæ cathenæ inseruit: & nihil ferè eorum quæ nos hîc refutauimus, prætermisit. Nam ego ipsis Caluini commentarijs vsus, plura & plenius, ex eo refutanda desumpsi, quàm ex eo confarcinavit Marloratus. Scripsit Calvinus post alios, post Bucera, Melancthonem, Bullingerum, Erasnum, Musculum, Brentium, quorum omnium vel in disputando socordia, vel in reprehendendo negligentia, vel in fallendo imperitia, homo vaser, acutus, diligens plurimum superauit. Ad omnem quippe reprehensionem

Praxis
prælatorum
cap. 29.
pag. 378.

Defens.
discipl.
Eccles.
pag. 412.

P R A E F A T I O

Caluini singularis industria, & nocendi libido, hensionem attentissimus, & in reprehendendo acutissimus; nihil vsquam prætermittit, quod vel ad Catholicam fidem infirmendam trahi possit, vel ad fidei nostræ firmamenta conuellenda valeat, vel ad totam Catholicam Ecclesiam quoquo modo taxandam facere queat. Quod quum in vnus D. Ioannis Euangelio cumulatè sese præstitisse arbitratus esset, in eius commentarij ad suos Geneuenses præfatione ita gloriatur. *Certè Papatum nihil aliud quam monstrum ex innumeris Satanae fallacijs conflatum esse, & quam obtendunt Ecclesiam, Babylone magis confusam, vnus hic commentarius erit (vspero) luculentus testis.* Hic in suis commentarijs Caluino scopus fuit, quem qua diligentia & quanta impietate persecutus fuerit, hæc nostra Antidota demonstrabunt. Pari quippe diligentia vsus, nihil prorsus eorū prætermisi, quæ in Catholice Ecclesie & fidei præiudiciū, vel in harmonia triū Euangelistarum, vel in commentarijs super Ioannem venenatus iste serpens euomuit: singulisque toxicis sua apposui Antidota. Tanto porro accuratius hos commentarios in lucem Caluinus dedit, quanto serius & in oppugnanda veritate orthodoxa magis iam excitatus. Nā post tractationem dogmatum, post Institutionem quam vocat Christianam, verè Antichristianam (ad quam Lectorem in commentarijs interdum remittit) idque in vltima ferè ætate, eos edidit: vt non immeritò ab omnibus Caluinistis summo in precio hi commentarij habiti fuerint. Sanè præter accuratam Catholicorum dogmatum vel refutationem vel reprehensionē (quo nomine suis mirabiliter placet) vbi ea aut refutandi aut reprehendendi locus non est, ita in reliquis quo ad li-
teram

teram interpres diligens, ita moralis, ita elegans & suavis est, ut hac varia esca proposita, & veluti in aureo poculo propinato veneno, etiã ab ipsis orthodoxis auidẽ interdũ legatur; qui in dictione pura doctrinam vix cauent impuram: quos etiam aliquando exoptare audiui, ut relectis quẽ contra Ecclesiam & fidem disputantur, castratus prodiret: sic enim commentarios eius perutiles fore. Qui tamen vehementer falluntur, quando Calvinus etiam in ijs quã dogmata controuersa non concernunt, ex fastu quodam ac typho hæreticis proprio, Patrum & Veterum expositiones fastidians, nouos semper & singulares sensus studiosissimẽ affectat; vel etiam inter varias interdum veterum interpretationes, deteriorem frequenter amplectitur. Ex quibus fit, ut etiam in illis à vera & genuina sacri textus intelligentia penẽ semper aberrat. Quod tamen errorum genus nos in hoc opere non persequimur; quorum hoc vnicum institutum est, ut quã in hæresum huius temporis fauorem, & in orthodoxã fidei graue præiudicium celebris iste Archihæreticus, & sub blanda admodum facie serpens callidissimus euomit venena, illa oppositis Antidotis è medio tollamus, ac, ne quid noceant, cura ac studio quo possumus efficiamus. Quo vtilior magisque necessarius hic labor noster videri poterit: qui non de sensu probabiliter vero aut falso contra Calvinum ac Bezam decertamus, sed de eo sensu qui stante fide orthodoxa verus esse non potest, quatenus vel ipsam fidem orthodoxam aliqua ex parte impugnat, vel hæreticum dogma fidei orthodoxã aduersum propugnat. Est quippe mihi negocium cum tortuoso serpente, qui

PRAEFATIO

mille per meandros fraudesque flexuosas veritati insidiatur, & errori patrocinator: qui Scripturarum sensus non tantum inuertit, sed longas saepe disputationes contra fidem & Ecclesiam cõterit.

Operis
varia uti-
litas.

- Hæc igitur est operis nostri varia utilitas. Orthodoxa doctrina circa omnes textus, qui pro illa faciunt, stabilitur; quando illos omnes magno studio inuertere nobisque eripere vnus Calvinus conatus est. Quæ textus Evangelici loca pro hæresibus modernis sonare videntur, ea pro veritate orthodoxa sonare & sentire ostendimus. Ita hæreticorum dogmatum neruos præscindimus, & præcipua firmamenta subuertimus. Diuina Christi & Euangelistarum verba, & loca plusquam trecenta, à varijs & sceleratissimis corruptelis vindicamus, & clario ac genuino sensui restitui-
 1.
 2.
 3.
 4.

Vide In-
dicem
in verbo
Caluinus.

5. Nec quum Calvinum atque interdum Bezam refutamus, vnus tantum aut alterius hominis impietatem iugulamus; ne hic excipiant ceteri hæretici se ab vno Caluino aut Beza non pendere. Quæ enim à Caluino proferuntur, asseruntur, disputantur, omnium sunt hodie hæreticorum firmamenta communia, eademque validissima: vt erat ipse omnium vaferrimus, & acutissimus, & in hoc scriptionis genere nobilissimus. Sententiæ quas astruit, criminationes contra Ecclesiam quas facit, Scripturarum intelligentiæ quas tuetur, omnibus alijs hodie hæreticis, aut penè omnibus sunt communes: vt hic fortissimè
 valeat

valeat quod ille dixit: *Ex vno omnes*. Sed & aliquas 6. hodie columnas, aliquos diuinæ legis interpretes habere debent hæretici, quos sequantur, quibus nitantur, postquam veterum Patrum expositiones despectui habent. Aut Calvinus ac Beza illi sunt, aut certè nullos alicuius nominis proferre possunt. Quòd si nullos proferunt, nec proferre volunt; quid ergo in religione ac fide Christiana certum, fixum, ac stabile erit? Ecclesiam Catholicam eiusque lumina, Patres, Episcopos, Veteres, Cõcilia audire recusant. Solam Scripturam diuinam vnicam & perfectissimam esse cuiuslibet veritatis normam affirmant. Hanc Scripturam diuinam aut à certis interpretibus eruditione, pietate, atque autoritate præstantibus expositam & explicatam accipere debent; aut hoc vnum rotundè dicere, diuinæ Scripturæ quemlibet Christianum interpretem legitimum esse: vt hoc vno verbo omnes Scripturarũ commentarios, omnem siue docendi, siue prædicandi Scripturas autoritatem, omnes Pastores, Doctores, Prophetas toto orbe Christiano exterminent: & inuito ac reluctante Paulo, imò in despectum Spiritus S. per Paulum loquentis, *omnes esse Prophetas, omnes esse Doctores*, dicant. In vno igitur Caluino ac Beza cæterorum primipilis, calliditate, eruditione, diligentia cæteros longè superatibus, reliqui vulgares Protestantium interpretes refutati meritò videri possunt. Certum est, quicquid alij in Scripturis ad noua placita detorquendis præstiterunt, id vnum Caluinum cumulatè præstitisse, multa quoque ab alijs vel prætermissa vel negligentius tractata mendaciorum cumulo adiecisse. Cui & postea succenturiatus Beza non pauca de suo

suo

suo addidit : in Euangelijis quidem parcius, in Epistolis Apostolicis multo vberius: vbi varios Caluini defectus longis disputationibus suppleuit; de quo in alia ad Antidota Apostolica praefatione plura dicentur.

7. Docebit porro hic labor noster, Scripturarum iudicium, examen, sententiam, adeo nos non subterfugere (quod ineptè clamitât aduersarij, quia Ecclesiae iudicium & auctoritatem studiosè defendimus) vt diuinas Scripturas luculentissimè à nobis stare ex ipsa Scripturarum collatione & contextu euincamus. In istis quippe Antidotis nostris Euangelicis Patrum auctoritate aliter sentientium perraro Caluinum premo, sed ex contextu sacro & firmis rationibus corruptelas eius impietate plenas perumque demonstro.

Tituli
ratio.

- Placuit autem totum hoc opus ANTIDOTA EVANGELICA nūcupare, quia contra haereticorum toxica & venena, quibus sacrosancta Euangelia sceleratissimè infecerunt, medellā depromit. Si qua autem loca prolixius explicantur, sciat Lector non verbosius sed diligentius esse pertractata; idque vbi rei subiectae vel ipsa necessitas, vel magna utilitas ita postulabat. Sanè eo libentius huic labori incubui, quia Catholicos hodie interpretes primarios ac diligentissimos deprauationes hasce haereticas aut studio vitasse ac dissimulasse, aut certè parcissimè & rarissimè attingisse adueri: contentiosam fortè hanc, permolestam, & alicubi necessariò prolixam disputationem exhorrentes. Sed varia, quam dixi, huiusmodi laboris (vt mihi saltem videbatur) utilitas, vt in hanc palestram descenderè me mouit, commouit, perpulit: eorum videlicet memorem, quae de hęc

de hæreticis verissimè & eleganter scripsit B. Cyprianus. *Nemine Episcopatum dante, Episcopi sibi nomen assumunt, sedentes in pestilentie cathedra, pestes & lues fidei, serpentis ore fallentes, corrumpende veritatis artifices, venena lethalia linguis pestiferis euomentes; quorum sermo vt cancer serpit, quorum tactus pectoribus & cordibus singulorum mortale virus infundit.* Hoc igitur mortale virus, hæc lethalia venena, vt salutifero medicamento curarè, & à pectoribus ac cordibus Christianis expellerem, hunc qualemcumque laborem suscipiendum duxi.

Prodiit quidem ante annos aliquot super ista Euangelia locorum quorundam explicatio Catholica, authore Renato Benedicto, cui Panopliam Catholicam titulum dedit; sed vaniorem quàm veriorem; quum & pauca admodum loca attigerit, & eadem satis mediocri armatura propugnauerit. Cæterum vtinam maiori vanitate homo ille infeliciter Catholicus in Ecclesiâ Catholica non peccasset. Prodierunt quoque authore Feliciano Capitono Avinionensi Archiepiscopo, *Explicationes Catholicæ* (sic habet titulus) *locorum ferè omnium veteris ac noui Testamenti quibus ad stabiliendas hæreses nostra tempestate abutuntur hæretici;* tribus tomis distinctæ. Sed vbi illæ primùm prodierunt, adeò Catholicis parum satisfecerunt, vt à me tunc controuersias Duaci profitente doctissimi quidam viri per literas vehementer flagitarint, in nouum saltem Testamentum, aut aliquam eius præcipuam partem, parem vt operam nauare vellem. Quod vt eo tunc tempore præstare non potui, alia professione alijsque scribendis præpeditus; ita nunc ad ipsarum Scripturarum professionem, Deo sic volente, vocatus, auidè & studiose

Lib. de
vniat.
Eccles.

Coloniæ
Anno 81.

PRAEFATIO AD LECTOREM.

studioſe præſtare contendi. Sanè neuter eorum
aut alius quiſpiam (quod ſciam) ipſos hæretico-
rum commentarios refutandos, & Literæ Sacræ
corruptelas expurgandas hætenus ſuſcepit. Pro-
deunt ergo nunc, fauente Chriſto, Euangelica
primùm Antidota. Subſequentur poſtea (eodem
propitio) Apoſtolica; prout quotidiana mea pa-
tietur profeſſio. His interim, orthodoxe Lector,
fruere: & ſi quam aut tuis ſtudijs lucem,
aut fidei conſolationem attulimus;
pro omni mercede, tuis apud
Deum precibus interdum
noſ inuua. Vale.

Louanij, Cal. Octobris,
Anno ſalutis 1594.

